

ADRIAN ULJASZ (Rzeszów)
orcid.org/0000-0003-3831-4585

FRYDERYK PAPÉE (1856–1940). LWOWSKI I KRAKOWSKI BIBLIOTEKARZ

Abstract

FRYDERYK PAPÉE (1856–1940). THE LIBRARIAN OF LVIV AND KRAKÓW

The paper presents an eminent Polish librarian and historian Fryderyk Papée (1856–1940). He was a long-time staff member and later deputy head of the University Library in Lviv. In the years 1905–1926 he was the head of the Jagiellonian Library in Kraków. The paper discusses Papée's services as a reformer of those two libraries as well as the Library of the Polish Academy of Sciences and the Czartoryski Library in Kraków. The author also presents Papée's contribution to erecting new buildings of the University Library in Lviv and the Jagiellonian Library.

Keywords: Fryderyk Papée (1856–1940), history of library science in Galicia, library science in the Second Republic of Poland, University Library in Lviv, Jagiellonian Library in Cracow

Słowa kluczowe: Fryderyk Papée (1856–1940), bibliotekarstwo w Galicji – historia, bibliotekarstwo w II RP – historia, Biblioteka Uniwersytecka we Lwowie – historia, Biblioteka Jagiellońska w Krakowie – historia

Wprowadzenie

Biblioteki, archiwa i muzea w Galicji powstawały i służyły społeczeństwu dzięki pracy związanych z nimi ludzi. To konkretni kolekcjonerzy tworzyli prywatne zbiory bibliofilskie i kolekcje dzieł sztuki. Dlatego w studiach nad dziejami bibliotek, archiwów, muzeów i kolekcji galicyjskich odgrywają dużą rolę badania biograficzne.

Do najbardziej reprezentatywnych przykładów polskich bibliotekarzy, zasłużonych dla rozwoju nauki i kultury w zaborze austriackim, a także na tym samym terenie w niepodległej Polsce należy wybitny historyk mediewista Fryderyk Papée (1856–1940). Był on wieloletnim pracownikiem, a później wicedyrektorem Biblioteki Uniwersyteckiej we Lwowie. W latach 1905–1926 pełnił funkcję dyrektora Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie.

Tematem artykułu jest działalność Fryderyka Papée jako bibliotekarza i dyrektora bibliotek. Nie podjęto zagadnień związanych z jego dorobkiem naukowym i popularyzatorskim w dziedzinie historii. Tematyka opracowania nie obejmuje też życia osobistego Fryderyka Papée.

Postać i dorobek bohatera artykułu dotąd nie doczekała się dużej odrębnej publikacji naukowej. Obszerne hasło o jego biografii do *Polskiego słownika biograficznego* napisał Władysław Bieńkowski¹. Biogram dla *Słownika pracowników książki polskiej* opracowała Kazimiera Tatarowicz². Artykuł innej autorki, Ireny Kaniewskiej, ma charakter popularyzatorski³. Stosunkowo niewielkie publikacje na temat Fryderyka Papée jako historyka ogłosili Ludwik Kolankowski⁴, Jan Dąbrowski⁵ i Katarzyna Błachowska⁶. Dużo informacji o dyrektorze i reformatorze polskich bibliotek można znaleźć w opracowaniach bibliologiczno-historycznych⁷. O jego biografii oraz osiągnięciach naukowych i zawodowych pisano też w pracach o szerszej tematyce⁸. Wymienione, a także inne opracowania zostały przywołane w przypisach i bibliografii do prezentowanego artykułu.

Dzieciństwo i młodzienny okres życia

Fryderyk Papée przyszedł na świat 4 VI 1856 r. w kresowym mieście Złoczów. Rodzicami byli Fryderyk Papée i Ludwika z domu Heym. Ojciec pracował w Złoczowie na stanowisku komisarza powiatowego. W 1873 r. ich syn ukończył III Gimnazjum im. Franciszka Józefa I we Lwowie⁹. Już jako gimnazjalista wykazywał się postawą patriotyczną. W 1871 r. wygłosił np. okolicznościowy wiersz

¹ W. Bieńkowski, *Papée Fryderyk (1856–1940)*, w: PSB, t. 25, 1980, s. 161–165.

² K. Tatarowicz, *Papée Fryderyk (4 VI 1856 Złoczów–20 X 1940 Kraków)*, w: *Słownik pracowników książki polskiej*, red. I. Treichel, Warszawa–Łódź 1972, s. 657–658.

³ I. Kaniewska, *Fryderyk Papée (1856–1940)*, w: *Uniwersytet Jagielloński. Złota księga Wydziału Historycznego*, red. J. Dybiec, Kraków 2000, s. 119–127.

⁴ L. Kolankowski, *Historyk Jagiellonów*, „Kwartalnik Historyczny” R. 50, 1936, z. 4, s. 611–621.

⁵ J. Dąbrowski, *Fryderyk Papée (1856–1940)*, „Kwartalnik Historyczny” R. 53, 1939–1945, z. 3–4, s. 570–574.

⁶ K. Błachowska, *Fryderyk Papée pogląd na czasy jagiellońskie*, w: *Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa w XIX i XX wieku*, t. 4, red. L. Zaskilniak, J. Maternicki, L’viv [Lwów]–Zesuv [Rzeszów] 2006, s. 283–293.

⁷ Zob. D. Rederowa, Z. Jabłoński, *Zarys dziejów Biblioteki PAN w Krakowie w latach 1856–1956*, „Rocznik Biblioteki Polskiej Akademii Nauk w Krakowie” R. 1, 1955, s. 7–46; P. Lachowski, U. Perkowska, *Biblioteka Jagiellońska w latach 1868–1918*, w: *Historia Biblioteki Jagiellońskiej*, t. 2: 1775–1918, red. P. Lachowski, Kraków 2017, s. [384]–507.

⁸ Zob. np. A. Toczek, *Lwowskie środowisko historyczne i jego wkład w kulturę książki i prasy (1860–1918)*, Kraków 2013, passim, m.in. s. 357–358; K. Olejnik, *Mediewistyka lwowska w drugiej połowie XIX i na początku XX wieku*, w: *Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa...*, t. 4, s. 340–341.

⁹ W. Bieńkowski, *op. cit.*, s. 161; I. Kaniewska, *op. cit.*, s. [120]. Zob. też J. Białynia-Chołoddecki, *Uczniowie Gimnazjum im. Franciszka Józefa I*, w: *Księga pamiątkowa półwiekowego jubileuszu Gimnazjum im. Franciszka Józefa we Lwowie 1858–1908*, zestawił J. Białynia-Chołoddecki, Lwów 1909, s. 314.

swojego autorstwa pt. *Trzeci maj* na jednej z lwowskich akademii zorganizowanych w ramach obchodów osiemdziesiątej rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 maja. W latach 1877–1878 prowadził w czasie wakacji działalność oświatową w środowiskach robotniczym i chłopskim w Złoczowie i okolicach¹⁰.

Po ukończeniu gimnazjum podjął studia w dziedzinie historii na Uniwersytecie Lwowskim. Kształcił się pod kierunkiem Ksawerego Liskego¹¹, głównego reprezentanta lwowskiego środowiska historycznego, czyli kręgu polskich uczonych – historyków związanych ze Lwowem¹². Będąc studentem, wygłosił 23 I 1875 r. wykład rocznicowy pt. *Znaczenie powstania z r. 1863 w porozbiorowych dziejach Polski*. Wystąpił z tym referatem w ramach cyklu „wieczorków naukowo-literackich” odbywających się w Czytelni Akademickiej. Wystąpienie studenta Papée’go stało się szeroko znane. Wydarzeniem zainteresowała się policja austriacka¹³ z uwagi na polityczno-patriotyczny wydźwięk.

Od 1875 r. Fryderyk Papée kontynuował studia historyczne na uniwersytecie w Wiedniu. Działal w polskim środowisku studenckim. W 1877 r. był prezesem w Stowarzyszeniu Polskich Akademików „Ognisko”. Ukończył studia na wiedeńskiej uczelni w 1878 r. Uzyskał wtedy stopień doktora filozofii na podstawie rozprawy historycznej *Polityka polska w czasie upadku Jerzego z Podiebradu wobec kwestii następstwa w Czechach 1466–1471*. W latach 1877–1879 pogłębiał wiedzę w dziedzinie historii średniowiecznej w wiedeńskim Institut für Österreichische Geschichtsforschung. Jego mistrzami w Wiedniu byli historycy wykładowcy Max Büdinger, Ottokar Lorenz, Theodor Sickl oraz Heinrich Zeissberg. W 1878 r. praca doktorska Papée’go została ogłoszona drukiem w Krakowie. Rok później młody historyk zdał „egzamin państwowy” w Institut für Österreichische Geschichtsforschung, dający formalne uprawnienia do pracy w zawodach: bibliotekarz, archiwista i muzealnik¹⁴.

Praca zawodowa we Lwowie w latach 1879–1905

Papée pracował przez krótki czas jako nauczyciel w niemieckojęzycznej szkole austriackiej – II Gimnazjum we Lwowie. Pracę bibliotekarską rozpoczął w 1880 r. Pierwszym miejscem zatrudnienia stała się biblioteka działająca w ramach Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie – Ossolineum. Otrzymał stanowisko

¹⁰ W. Bieńkowski, *op. cit.*, s. 161.

¹¹ *Ibidem*; I. Kaniewska, *op. cit.*, s. [120]; K. Tatarowicz, *op. cit.*, s. 657; V. Julkowska, *Ksawery Liske (1838–1891)*, w: *Złota księga historiografii lwowskiej XIX i XX wieku*, red. J. Maternicki, współpraca L. Zaskilniak, Rzeszów 2007, s. 181–200.

¹² A.F. Grabski, *Zarys historii historiografii polskiej*, Poznań 2000, s. 134–136. Zob. też bardziej szczegółowe opracowania z dziedziny historii historiografii, np. A. Toczek, *op. cit.*, *passim*.

¹³ I. Hłuszyk, *Studenckie kola historyków*, w: *Historia w Uniwersytecie Lwowskim. Badania i nauczanie (do 1939 r.)*, red. J. Maternicki, J. Pisulińska, L. Zaskilniak, Rzeszów 2016, s. 550.

¹⁴ W. Bieńkowski, *op. cit.*, s. 161; K. Tatarowicz, *op. cit.*, s. 857; I. Kaniewska, *op. cit.*, s. [120]; A. Kawalec, *Lwowskie studium historyczne w Uniwersytecie Lwowskim 1869–1918*, w: *Historia w Uniwersytecie Lwowskim...*, s. 138.

skryptora, czyli funkcję urzędniczo-bibliotekarską – pisarz. Miał za zwierzchnika dyrektora Wojciecha Kętrzyńskiego¹⁵.

W 1883 r. zmienił miejsce zatrudnienia na Bibliotekę Uniwersytetu Lwowskiego. Był kolejno amanuentem, skryptorem i kustoszem. Amanuent to najniższy stopień służbowy w ówczesnej hierarchii urzędniczej i bibliotekarskiej – pomocnik, „będący pod ręką”. Po dwunastu latach pracy otrzymał stanowisko wicedyrektora, przy dyrektorze – znanym historyku, profesorze uniwersytetu we Lwowie Aleksandrze Semkowiczu. Pełnił obowiązki zastępcy do 1905 r. Do jego zasług na tym stanowisku należało wprowadzenie nowego systemu uporządkowania i katalogowania zbiorów. Sygnaturą każdej pozycji stał się tzw. *numerus currens*, czyli jej numer inwentarzowy. Przed przyjęciem tej zasady zbiory w bibliotekach były przechowywane i katalogowane w układzie działowym. Pod kierunkiem Papéego zmieniono sygnatury całego księgozbioru. Dostosowano do tego informacje dostępne w katalogu kartkowym. Opracowano nowy inwentarz. Skatalogowano zbiory rzeczowo. Papée odegrał wielką rolę także w działaniach związanych z budową nowego budynku biblioteki uniwersyteckiej. Miał wpływ na pracę architekta Grzegorza Pożańskiego i wykonanie projektu. W 1901 r. odbył podróż służbową do bibliotek uniwersyteckich w Wiedniu i Grazu, aby wykorzystać tamtejsze rozwiązania i doświadczenia we Lwowie. Budowa, rozpoczęta na początku maja 1901 r., zakończyła się jesienią 1904 r. Wicedyrektor Papée nadzorował przeniesienie zbiorów bibliotecznych do wybudowanego gmachu. Zorganizował w nim czytelnię z księgozbiorem podręcznym¹⁶.

Często reprezentował dyrektora Semkowicza jako zastępcę na bibliotecznych uroczystościach. 17 VII 1902 r. wręczył w czytelni srebrny krzyż zasługi tzw. słudze Biblioteki Ignacemu Osuchowskiemu. Ignacy Osuchowski wykonywał jako „sługa” (służący) prace fizyczne. Pracownik otrzymał odznaczenie na okoliczność 30-lecia „rzetelnej i skrzętnej” pracy w instytucji. Jak relacjonował Wiktor Hahn w *Kronice Uniwersytetu Lwowskiego*: „Aktu doręczenia dokonał w zastępstwie bawiącego na urlopie dyrektora kustosz dr Fryderyk Papée, w obecności profesorów Uniwersytetu i urzędników Biblioteki zaznaczył w kilku ciepłych słowach, że nawet na najskromniejszym stanowisku uczciwą pracą można się doczekać niepospolitego uznania; mówca zakończył okrzykiem na cześć Najjaśniejszego Pana”¹⁷.

Bardzo dużym wydarzeniem była uroczystość poświęcenia nowego budynku biblioteki 22 V 1905 r., usytuowanego we Lwowie przy ulicy Mochnackiego – dzisiejszej

¹⁵ W. Bieńkowski, *op. cit.*, s. 161; K. Tatarowicz, *op. cit.*, s. 857; I. Kaniewska, *op. cit.*, s. [120]; Z. Arct, *Wybitni Polacy w służbie książki*, Warszawa 1983, s. 128 (biogram pt. *Czterdzieści lat pracy bibliotekarskiej. Fryderyk Papée 1857–1940*).

¹⁶ W. Bieńkowski, *op. cit.*, s. 161; K. Tatarowicz, *op. cit.*, s. 857–858; I. Kaniewska, *op. cit.*, s. [120]; Z. Arct, *op. cit.*, s. 129–130; K. Olejnik, *op. cit.*, s. 340; *Kronika Uniwersytetu Lwowskiego*, t. 2 (1898/9–1909/10), zestawiał W. Hahn, Lwów 1912, s. 628, 630–631; H. Lipska, *Fryderyk Papée (1856–1940)*, „Przegląd Biblioteczny” R. 18, 1950, z. 2, s. [187] (wspomnienie H. Lipskiej o Fryderyku Papée).

¹⁷ *Kronika Uniwersytetu Lwowskiego*, t. 2..., s. 105–106.

ulicy Dragomanowa. Odbędzie się w sali czytelnicy z udziałem licznych gości, m.in. reprezentantami austriackich władz państwowych i galicyjskich krajowych. Funkcję gospodarzy pełnią rektor Uniwersytetu Lwowskiego Józef Puzyna i dziekani wydziałów, wszyscy w togach, podobnie jak inni profesorowie. Najważniejszą część publiczności stanowili studenci. Wśród mówców był dyrektor Semkowicz. Podkreślił wielkie znaczenie polskich bibliotek dla rozwoju ojczystej literatury naukowej. Pamiętał także o głównych czytelnikach, czyli studentach. Przekazał im informacje o zasadach korzystania z biblioteki. Ostatnie przemówienie wygłosił rektor Puzyna. Zwrócił uwagę na zasługi dyrektora Semkowicza i wicedyrektora Papée dla działalności księżnicy uniwersyteckiej. Zaznaczył dużą rolę Papée w dziele budowy nowego gmachu: nadzór nad architektonicznymi pracami projektowymi, porównanie projektów z rozwiązaniami z innych bibliotek, a także opracowanie budżetu inwestycji. Podkreślił zasługi architekta Pożańskiego. Rektor powiedział do zgromadzonych studentów:

Niech ta sala (...) tak nęcąca proporcjami swojej architektury i swoimi ozdobami, doczeka swojej najpiękniejszej ozdoby: upiększajcie ją młodzi przyjaciele pilnością, pracą i talentami waszymi. A te księgi, na pozór martwe, z których jednak tyle żywej przeszłości, tyle energii, tyle szlachetności, ognia i zapału wydobyć można, niech podobne będą do płomiennych języków, jakie zajaśniały nad głowami apostołów przed ich wędrówką po ziemiach.

Uroczystość zamknęło wykonanie pieśni *Gaude Mater* przez chór akademicki¹⁸.

W następnym dniu odbył się okolicznościowy bankiet z udziałem gości z władz państwowych i krajowych przybyłych na poświęcenie. W roli gospodarzy występowali rektor Puzyna i „Grono Profesorów”¹⁹.

Dyrektorzy lwowskiej biblioteki uniwersyteckiej po przeniesieniu zbiorów do nowej siedziby otrzymali od cesarza odznaczenia państwowe. Dyrektor Semkowicz dostał Order Żelaznej Korony III klasy, a wicedyrektor Papée – Krzyż Kawalerski Orderu Franciszka Józefa²⁰.

Fryderyk Papée jako dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie w latach 1905–1926

W 1905 r. Fryderyk Papée został przeniesiony przez władze austriackie do Krakowa na stanowisko dyrektora Biblioteki Jagiellońskiej. Otrzymał je w wyniku konkursu. Objął funkcję po Karolu Estreicherze, który przeszedł w tym samym roku na emeryturę²¹. W dodatku „Życie i Sztuka” do polskiego pisma „Kraj”, które wychodziło w Petersburgu, skomentowano nominację, stwierdzając, iż „Ważne

¹⁸ *Ibidem*, s. 177–182.

¹⁹ *Ibidem*, s. 183.

²⁰ *Kronika Uniwersytetu Lwowskiego*, t. 2..., s. 650, 661; K. Tatarowicz, *op. cit.*, s. 658.

²¹ *Kronika Uniwersytetu Lwowskiego*, t. 2..., s. 651. Zob. też W. Bieńkowski, *op. cit.*, s. 162; K. Tatarowicz, *op. cit.*, s. 658; I. Kaniewska, *op. cit.*, s. [120], *Z. Arct, op. cit.*, s. 130; K. Olejnik, *op. cit.*, s. 340.

i zaszczytne stanowisko dostało się w ręce doświadczone i fachowe. Dr Papée jest od dwudziestu pięciu lat zawodowym bibliotekarzem. Jako uczyony pracuje na niwie historii i wyróżnił się szeregiem cennych prac monograficznych²². Jak podkreśliła Helena Lipska, nowy dyrektor objął stanowisko „Poprzedzony sławą doskonałego organizatora oraz znawcy zagadnień bibliotecznych”²³.

Zarządzając Biblioteką Jagiellońską, zreformował tę instytucję. Podjął starania w kierunku poprawy warunków lokalowych. Remont gmachu Collegium Maius, gdzie miała siedzibę biblioteka oraz pozyskanie dodatkowo budynku po Collegium Nowodworskiego nie rozwiązały jednak problemu. Prace nad restauracją i modernizacją obiektów prowadzono od 1910 r., według projektu architekta Adolfa Szyszki-Bohusza²⁴.

Papée unowocześnił w Krakowie, podobnie jak we Lwowie, opracowanie zbiorów, przechodząc z dniem 1 I 1906 r. na system oparty na *numerus currens* i księgach inwentarzowych. Wykorzystując doświadczenia ze Lwowa, wprowadził też katalog rzeczowy, oparty na systemie klasyfikacji dziesiętnej. Od 1908 r. w bibliotece działało „Biuro melioracji”. Jego praca polegała na porównywaniu informacji z katalogów ze „stanem faktycznym” w magazynach oraz wpisywaniu na kartach katalogowych nowych sygnatur – *numerus currens*. Rejestrowano je w stosownym dziale w inwentarzu. Pracami biura kierował bibliotekarz i historyk Edward Kuntze. W bibliotece zostały uporządkowane także kolekcje czasopism, rękopisów i starodruków²⁵.

Papée dbał też o sprawy związane z gromadzeniem zbiorów. Starał się je powiększać przede wszystkim o najnowszą polską literaturę naukową. Za podstawowe zadanie Biblioteki Jagiellońskiej uważał, na wzór lwowskiej Biblioteki Uniwersyteckiej, zaspokajanie potrzeb macierzystej uczelni. Z jego inicjatywy założono „książkę dezyderatów”, do której pracownicy naukowo-dydaktyczni i studenci wpisywali zapotrzebowania na konkretne tytuły. „Książki dezyderatów” były dostępne w czytelni ogólnej. Stworzył ogromny księgozbiór podręczny. Każda czytelnia miała dzięki niemu zbiory podręczne z katalogami. Powiększył liczbę gromadzonych czasopism. Kładł nacisk na prenumeratę nowych tytułów i uzupełnianie zasobu periodyków archiwalnych. Udało mu się doprowadzić do wydania przez Ministerstwo Oświaty zarządzenia o egzemplarzu obowiązkowym. Zgodnie z umową zawartą między dwoma bibliotekami uniwersyteckimi – lwowską i krakowską, pierwsza miała otrzymywać tą drogą wydawnictwa opublikowane na wschód od Sanu, a druga

²² Ch, *Z Biblioteki Jagiellońskiej*, „Życie i Sztuka. Pismo dodatkowe ilustrowane” R. 5, 1905, s. 15 (dodatek do: „Kraj” R. 25, 1905, nr 43).

²³ H. Lipska, *Fryderyk Papée...* s. [187]. Zob. też W. Bieńkowski, *op. cit.*, s. 162; K. Tatarowicz, *op. cit.*, s. 658.

²⁴ J. Baumgart, *Zagadnienie budownictwa bibliotecznego na przykładzie Biblioteki Jagiellońskiej*, „Przegląd Biblioteczny” R. 34, 1966, z. 1–2, s. 22–23.

²⁵ H. Lipska, *Fryderyk Papée...*, s. [187]; M. Łodyński, *Wspomnienia z pracy w Bibliotece Jagiellońskiej w latach 1907–1918*, „Biuletyn Miesięczny (Biblioteka Jagiellońska)” R. 8, 1956, nr 10–11, s. 12, 14, 17–18, 21–23; W. Konczyńska, *Zarys historii Biblioteki Jagiellońskiej*, Kraków 1923, s. 186–187; W. Bieńkowski, *op. cit.*, s. 162; K. Tatarowicz, *op. cit.*, s. 658.

pozostałe. Najważniejsi krajowi wydawcy polskich publikacji naukowych – Akademia Umiejętności, Ossolineum i Lwowskie Towarzystwo Naukowe – przekazywali swoje książki i czasopisma obu bibliotekom w darze. Dyrektor Papée dbał również o rozwój zbiorów graficznych. Zabiegał u władz uczelni o powiększenie liczby bibliotekarzy oraz osób zatrudnionych na innych stanowiskach. Jako pierwszy dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej zatrudniał kobiety – bibliotekarki. Kładł nacisk na pozyskiwanie młodych pracowników²⁶, otwartych na nowoczesne rozwiązania bibliotekarskie i życzliwych w stosunku do czytelników.

Interesował się problemami związanymi z udostępnianiem. Dzięki niemu wypożyczalnia biblioteczna zaczęła skutecznie egzekwować terminy zwrotu książek. Do biblioteki wróciły bardzo liczne pozycje, przetrzymywane wcześniej przez lata przez niektórych szczególnie wpływowych profesorów oraz zakłady. Dyrektor Papée miał przy tym wsparcie ze strony Senatu uczelni, który na jego wniosek wysyłał ponaślające pisma do czytelników. Książki niezwrócone przez osoby spoza uniwersytetu odzyskał we współpracy z policją. Pracownik i kierownik wypożyczalni Biblioteki Jagiellońskiej Marian Łodyński wspominał, że do magazynów wracały czasem całe „transporty” zbiorów od poszczególnych osób. Pisał: „Oczywiście, każdy taki powindykowany transport był entuzjastycznie w Bibliotece witany, a że Kraków był mały i wszystko działo się jak na półmisku – przeto i młodzież uczestniczyła w naszej radości, jako że to przez nią i dla niej wszystko to czyniono”²⁷.

Dyrektor Papée z początku nie miał w bibliotece łatwej pozycji, bowiem uzyskał w konkursie, o którego wyniku zadecydowało głosowanie Senatu UJ „(...) o jeden czy dwa głosy mniej (...)” niż kontrkandydat – kustosz Biblioteki Jagiellońskiej Józef Korzeniowski. Wśród głosujących za kandydaturą Papéeego były jednak najbardziej wpływowe osobistości z uniwersytetu. Później jednak umiejętnie współpracował z Korzeniowskim, w tym przy nadzorowaniu prac nad adaptacją budynku po Collegium Nowodworskiego na potrzeby biblioteki. W sprawozdaniu dla Ministerstwa Oświaty, opracowanym w 1909 r., po raz pierwszy starał się zwrócić uwagę władz na konieczność budowy nowej siedziby biblioteki – gmachu zaprojektowanego z myślą o jej potrzebach²⁸. W 1910 r. ministerstwo dało negatywną odpowiedź na apel o budowę. Dodatkowo w 1914 r. w związku z wybuchem wojny przerwano prace nad remontem Collegium Maius²⁹.

Fryderyk Papée kierował Biblioteką Jagiellońską także po odzyskaniu niepodległości przez Polskę. 16 XII 1918 r. wysłał do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego sprawozdanie za 1918 r., którego początkowy fragment brzmiał: „Jestem

²⁶ H. Lipska, *Fryderyk Papée...*, s. [187]; M. Łodyński, *op. cit.*; W. Koncewicz, *op. cit.*, s. 186–187; W. Bieńkowski, *op. cit.*, s. 162; K. Tatarowicz, *op. cit.*, s. 658.

²⁷ M. Łodyński, *op. cit.*, s. 19.

²⁸ *Ibidem*, s. 12, 14, 16. Więcej informacji o działalności Papéeego w Bibliotece Jagiellońskiej w latach 1905–1918 zob. P. Lachowski, U. Perkowska, *op. cit.*, s. [384]–507; P. Lachowski, *Zakończenie*, w: *Historia Biblioteki Jagiellońskiej*, t. 2..., s. 510, 513–514.

²⁹ J. Baumgart, *op. cit.*, s. 23; W. Bieńkowski, *op. cit.*, s. 162.

nad wyraz szczęśliwy, że dożył chwili, kiedy po raz pierwszy mogę sprawozdanie biblioteczne, które już od jakich 20 lat redaguję... napisać w polskim języku i przedłożyć centralnej władzy w Warszawie... Jest ono tym razem wyjątkowo nieco spóźnione, ale właśnie dzięki temu nie poszło już do Wiednia, tylko do Warszawy³⁰.

W 1922 r. otrzymał od władz Krakowa działkę na nowy budynek dla biblioteki na alei Mickiewicza 5, w pobliżu ulicy Wenecja. Zaczął pracę z architektem Wacławem Krzyżanowskim nad projektem gmachu. Na początku 1923 r. miasto dopłaciło do zamiany parceli na większą, usytuowaną przy al. Mickiewicza 22³¹.

Jako dyrektor biblioteki w niepodległej RP musiał sobie umiejętnie radzić z problemami ekonomicznymi, utrudniającymi zarządzanie. Biblioteka Jagiellońska miała duże kłopoty z pozyskiwaniem funduszy na działalność, szczególnie w związku z inflacją. Konieczna była m.in. przejściowa rezygnacja z prenumeraty wielu periodyków naukowych. Na przełomie 1923 i 1924 r. z inicjatywy dyrektora Papégo zostało zorganizowane Towarzystwo Przyjaciół Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie ze Zdzisławem Morawskim jako przewodniczącym. Miało za zadanie walkę z problemami biblioteki oraz działanie na rzecz jej rozwoju. Do podstawowych zadań należało zabieganie o środki finansowe³².

Towarzystwo propagowało swoje cele w broszurze pt. *Czy Biblioteka Jagiellońska ma upadać?*, wydrukowanej w 1924 r. W pierwszych słowach publikacji podkreślono:

Kiedy pod koniec ubiegłego stulecia rozeszła się po podzielonym naówczas jeszcze kraju wieść, że stare mury katedry na Wawelu chylą się ku upadkowi i że tej najświętszej z narodowych relikwii grozi zagłada, całe społeczeństwo polskie zszeregowało się w szlachetnym odruchu i pospieszyło ofiarne na ratunek drogiej świątyni. / Dziś podobne niebezpieczeństwo zagraża innemu z naszych pomników narodowych: upada i obumiera powoli Biblioteka Jagiellońska, jedyny polski księgozbiór, który i z wieku i dla bogactwa swych starych rękopisów i druków, może godnie stanąć w rzędzie sławnych księgozbiorów europejskich i jest najwymowniejszym bodaj świadectwem wielowiekowej naszej cywilizacji³³.

Wśród największych zagrożeń wymieniono brak odpowiednich warunków do magazynowania oraz udostępniania zbiorów, dotkliwy w budynkach Collegium Maius i Collegium Nowodworskiego. Podkreślono duży wzrost frekwencji w czytelni ogólnej. W 1923 r. odwiedziło ją 50 tysięcy czytelników, podczas gdy było w niej zaledwie 108 stanowisk. W związku z tym osoby zainteresowane pracą w czytelni musiały długo oczekiwać na zwolnienie się miejsca, często

³⁰ Cyt. za: H. Lipska, *Z dawnej i nowej Jagiellonki (Wspomnienia z lat 1921–1956)*, „Biuletyn Miesięczny (Biblioteka Jagiellońska)” R. 8, 1956, nr 10–11, s. 28.

³¹ W. Bieńkowski, *op. cit.*, s. 162; K. Tatarowicz, *op. cit.*, s. 658; J. Baumgart, *op. cit.*, s. 23.

³² W. Bieńkowski, *op. cit.*, s. 162; K. Tatarowicz, *op. cit.*, s. 658; W. Semkowicz, *Życie naukowe współczesnego Krakowa*, „Nauka Polska” 1939, t. 24, s. 137; *Kronika*, „Nauka Polska” 1925, t. 5, s. 428; W. Marmon, *Krakowskie środowisko historyczne w latach 1918–1939*, Kraków 1995, s. 30.

³³ *Czy Biblioteka Jagiellońska ma upadać?*, Kraków 1924, s. [3].

bezsukutecznie. Bezpieczeństwu zbiorów zagrażały wilgoć oraz słabe stropy. Za jedyne rozwiązanie wymienionych problemów uznawano budowę nowego budynku dla Biblioteki Jagiellońskiej. W bibliotece było zatrudnionych zbyt mało bibliotekarzy i pracowników administracyjnych, Krytykowano polskie władze, a ściślej Ministerstwo Oświaty za to, że przyznały jej znacznie mniejszą dotację niż dawniej austriacki zaborca. Upubliczniano fakt, iż w związku ze spadkiem wartości marki biblioteka zadłużyła się w firmach, u których kupowała książki. Z tego względu zostały ograniczone zakupy pozycji obcojęzycznych i czasowo zrezygnowano z „prenumeraty najważniejszych czasopism naukowych zagranicznych”³⁴. W broszurze apelowano do władz o zrozumienie dla potrzeb Biblioteki Jagiellońskiej, pisząc: „Dziś restauracja i konserwacja starych, przepięknych budowli bibliotecznych, potem – oby jak najwcześniej! – rozpoczęcie budowy nowego gmachu, hojniejsze wyposażenie Biblioteki w ludzi i w pieniądze, to zadaniem, to obowiązkiem rządu”³⁵. Pod apelem podpisali się przewodniczący towarzystwa Morawski oraz jego zastępcy dr Stanisław hr. Badeni, ks. prałat Jan Korzonkiewicz i prof. UJ Stanisław Kot³⁶.

Ważne uzupełnienie broszury stanowiła publikacja głównych punktów statutu towarzystwa. W paragrafie drugim propagowano podstawowy cel działalności: „(...) śledzenie potrzeb Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie oraz popieranie jej interesów i rozwoju”³⁷. Podano też informację o składzie zarządu, wybranego 26 I 1924 r. Wymieniono przewodniczącego i zastępców, podpisanych pod apelem, a także pozostałych członków. Wśród członków zarządu znalazł się dyrektor Papée³⁸.

Działalność Towarzystwa była skuteczna, na miarę możliwości finansowych państwa i prywatnych ofiarodawców. Przed 1925 r. ukończono prace nad remontem Collegium Maius, przerwane wraz z wybuchem wojny i wznowione po ośmioletniej przerwie. W okresie 1925–1926 wyremontowano Collegium Nowodworskiego³⁹. Powiększono księgozbiór oraz dostosowywano go do potrzeb naukowych i dydaktycznych uczelni. Od 1919 do 1922 r. podstawowa część zbiorów, czyli kolekcja książek i broszur, wzrosła z 452 384 do 476 510⁴⁰. W 1926 r., kiedy dyrektor Papée przeszedł na emeryturę, a więc 3 lata po powstaniu Towarzystwa, stan ilościowy księgozbioru wynosił 511 tysięcy⁴¹.

Towarzystwu udało się doprowadzić do spłacenia zadłużenia biblioteki. W 1924 r. zwiększyły się jej wpływy finansowe i wydatki. Podstawę budżetu stanowiły jednak tzw. opłaty studenckie. Dotacje od Ministerstwa Oświaty były w tym okresie jeszcze mniejsze niż wcześniej. Towarzystwo pozyskiwało stypendystów, którzy

³⁴ *Ibidem*, s. [3]–5.

³⁵ *Ibidem*, s. 6.

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ *Ibidem*, s. 7–8.

³⁸ *Ibidem*, s. 8.

³⁹ J. Baumgart, *op. cit.*, s. 23; W. Bieńkowski, *op. cit.*, s. 162.

⁴⁰ W. Konczyńska, *op. cit.*, s. 189.

⁴¹ W. Bieńkowski, *op. cit.*, s. 163.

pomagali w opracowaniu zbiorów. Z jego inicjatywy w pracach bibliotecznych często uczestniczyli studenci. Dokonywało zakupów nowych pozycji dla biblioteki: książek, rękopisów i drzeworytów. Wśród jego osiągnięć było też m.in. pozyskanie ze środków Funduszu Kultury Narodowej aparatu do fotografowania materiałów rękopiśmiennych. Towarzystwo zabiegało u władz RP o przyznanie pieniędzy na wybudowanie nowej siedziby dla biblioteki. Prowadziło owocną działalność na rzecz Biblioteki Jagiellońskiej w latach 1924–1926, a także po odejściu Papéego ze stanowiska dyrektora⁴².

Fryderyk Papée przeszedł na emeryturę w wieku 70 lat, z dniem 31 XII 1926 r. Jego następcą jako dyrektora został dotychczasowy bliski współpracownik Edward Kuntze⁴³. W Bibliotece Jagiellońskiej pod kierunkiem Papéego pracowali też m.in. tak zasłużeni bibliotekarze, jak wspomniani wyżej: Kuntze, Józef Korzeniowski i Marian Łodyński. Warto wymienić także m.in. Aleksandra Birkenmajera, Józefa Grycza, Ludwika Kolankowskiego, Wandę Konczyńską, Helenę Lipską czy Zofię Ameisenową⁴⁴.

Współpraca Fryderyka Papéego z innymi polskimi bibliotekami naukowymi w II RP

Papée nie ograniczał działalności bibliotekarskiej w niepodległej Polsce do pracy w Bibliotece Jagiellońskiej. Współpracował z innymi księżnicami. W 1919 r. opracował projekt reorganizacji i modernizacji Biblioteki Uniwersyteckiej w Wilnie⁴⁵. W następnym roku pełnił obowiązki dyrektora w krakowskiej Bibliotece Czartoryskich, zastępując dyrektora Józefa Kallenbacha. To dzięki Fryderykowi Papéemu wprowadzono tam *numerus currens* i inwentarz. Dotychczasowy niefunkcjonalny katalog działowy został zastąpiony katalogiem alfabetycznym z sygnaturami opartymi na *numerus currens*. Poza tym Papée doprowadził do organizacji księgozbiorów podręcznych i powiększenia zbioru czasopism. Zadał o odpowiednie opracowanie zbiorów graficznych. W latach 1929–1930 kierował Biblioteką Czartoryskich po śmierci Kallenbacha, która nastąpiła w 1929 r., aż do czasu, gdy został powołany nowy dyrektor – historyk, docent UJ gen. Marian Kukiel⁴⁶. Papée zwrócił uwagę w sprawozdaniu z pracy Biblioteki i Muzeum Czartoryskich za okres 1927–1930 na złe warunki pracy w „ciemnej i ponurej” czytelnicy bibliotecznej. Podał informację o pewnym wzroście liczby czytelników od 1928 r. Powiększyła się ona do około 10 osób na dzień. Autor sprawozdania, omawiając tę

⁴² W. Semkowicz, *op. cit.*, s. 137–139.

⁴³ K. Tatarowicz, *op. cit.*, s. 658; Z. Arct, *op. cit.*, s. 131–132; A. Uljasz, *Z tradycji zarządzania polskimi bibliotekami akademickimi. Edward Kuntze (1880–1950)*, „Toruńskie Studia Bibliologiczne” R. 5, 2012, z. 2, s. 29–46.

⁴⁴ W. Bieńkowski, *op. cit.*, s. 162; H. Lipska, *Fryderyk Papée...*, s. 189.

⁴⁵ W. Bieńkowski, *op. cit.*, s. 162; K. Tatarowicz, *op. cit.*, s. 658.

⁴⁶ W. Bieńkowski, *op. cit.*, s. 162; K. Tatarowicz, *op. cit.*, s. 658; W. Semkowicz, *op. cit.*, s. 143; Z. Arct, *op. cit.*, s. 132; H. Lipska, *Fryderyk Papée...*, s. 190; idem, *Biblioteka i Muzeum XX. Czartoryskich w Krakowie. Sprawozdanie za lata 1927–1929*, „Przegląd Biblioteczny” R. 4, 1930, z. 2, s. 254–257.

kwestię, zaznaczył, że księżnica Czartoryskich udostępnia zbiory tylko na miejscu – w czytelni. Uznał za ważną usługę wypożyczenia międzybiblioteczne, prowadzone przez bibliotekę. Podkreślił niewielki wpływ nowych nabytków. Były to dary oraz książki, ewentualnie nadbitki, oparte źródłowo na materiałach ze zbiorów Biblioteki Czartoryskich, przekazywane przez autorów. Papée, zarządzając nią, prowadził skuteczne działania w kierunku zwiększenia bezpieczeństwa przeciwpożarowego, na wzór Biblioteki Jagiellońskiej. Uwydatnił w sprawozdaniu zasługi bibliotekarzy: Jacka Lipskiego, Mariana Heitzmana, Karola Buczka, Kazimierza Lepszego, Ludwika Nowaka oraz wolantariusza-praktykanta Jana Szczudły. Przekazał też wiadomości o działalności Muzeum i Archiwum Książąt Czartoryskich, objętych przez niego ogólnym zarządkiem razem z biblioteką⁴⁷.

Od 1927 do 1933 r. Papée pełnił funkcję inspektora w Bibliotece Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie. Został powołany na to stanowisko przez zarząd PAU, jako jeden z członków Akademii. Nadzorował całość pracy bibliotecznej. Opracował wieloletni plan działalności, realizowany jeszcze po II wojnie światowej. Pod jego kierunkiem wprowadzono *numerus currens*. Bibliotekarze zaczęli prowadzić inwentarz druków. Wpisywali do niego pozycje w kolejności według sygnatur, w podziale na formaty. Rozpoczęli pracę nad katalogami kartkowymi książek i wydawnictw ciągłych, dostosowując opisy katalogowe do inwentarza. Katalogowali zgodnie z nowymi zasadami bieżące wpływy. Zajęli się opracowaniem dużej liczby dawniejszych nabytków, jeszcze nieujętych w katalogach. Nowoczesny system uporządkowania zbiorów w magazynach i katalogi kartkowe, oparte na systemie *numerus currens*, wprowadzono w miejsce układów typograficznego i geograficznego. Prace zakończono w pełni dopiero po wojnie, z uwagi na niewielką liczbę pracowników. W 1938 r. w bibliotece pracowały tylko cztery osoby, wspomagane przez stypendystów, a była to największa obsada od jej powstania w XIX w. Papée doprowadził do uzupełnienia kolekcji czasopism, spisania jej ewidencji oraz opracowania i wydania katalogu drukowanego wydawnictw ciągłych. Od 1933 r. reformę biblioteki kontynuował dyrektor Karol Piotrowicz⁴⁸.

W 1930 r. ukazał się drukowany *Katalog wydawnictw ciągłych i czasopism znajdujących się w Bibliotece Polskiej Akademii Umiejętności*, t. 1: *Czasopisma i wydawnictwa ciągle bieżące*⁴⁹. Publikacja została wydana przez Polską Akademię Umiejętności. Przedmowę napisał Fryderyk Papée, który kierował pracą nad przygotowaniem publikacji. Wyjaśnił, że w katalogu przez wydawnictwa ciągle są rozumiane nie tylko czasopisma, ale też wielotomowe edycje, będące jedną „jednostką bibliograficzną”.

⁴⁷ F. Papée, *Biblioteka i Muzeum XX. Czartoryskich...*, s. 254–257.

⁴⁸ W. Bieńkowski, *op. cit.*, s. 162; K. Tatarowicz, *op. cit.*, s. 658; Z. Arct, *op. cit.*, s. 132; D. Rederowa, Z. Jabłoński, *op. cit.*, s. 33–37; H. Lipska, *Fryderyk Papée...*, s. 190–191; K. Grodziska, *Ścieżki pamięci. Miejsca spoczynku pracowników Biblioteki*, „Rocznik Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie” R. 57, 2017, s. 319–320.

⁴⁹ Zob. *Katalog wydawnictw ciągłych i czasopism znajdujących się w Bibliotece Polskiej Akademii Umiejętności*, t. 1: *Czasopisma i wydawnictwa ciągle bieżące*, Kraków 1930.

Zadeklarował uwzględnienie tylko tytułów naukowych i fachowych. Zarejestrował opisy pozycji otrzymywanych przez bibliotekę w 1929 r., czyli należących do bieżących wpływów w czasie zakończenia prac nad katalogiem. Katalog ma trzy działy: „Wydawnictwa obce”, „Wydawnictwa polskie” i „Wydawnictwa polskie Akademii Umiejętności”. Papée uszeregował opisy we wszystkich działach w układzie alfabetycznym. Zastrzegł we wstępie, iż w dziele, wymagającym tak „drobiazgowej roboty”, mogą się trafiać „błędy, braki i niedokładności”, które będzie można skorygować przy okazji pracy nad nowymi, zaktualizowanymi edycjami⁵⁰. Przy opisach tytułów czasopism i innych wydawnictw ciągłych znalazła się informacja o pierwszym roku wydania konkretnego periodyku (rok wytłuszczoną czcionką), a obok niej wiadomość o pierwszym roczniku lub tomie dostępnym w zbiorach – rok zwykłym drukiem z dodatkiem: „n” [i następne]. Bardziej szczegółowych danych, w tym na temat konkretnych późniejszych roczników czy tomów i o sygnaturach, czytelnicy mogli szukać w katalogu kartkowym w bibliotece. Autor podał w każdym przypadku informację o miejscu wydawania tytułu – miejscowości. Wbrew deklaracji z przedmowy, do wykazu trafiły ważniejsze czasopisma informacyjne, społeczno-kulturalne i polityczne, np. „Dziennik Rozporządzeń Miasta Krakowa” (Kraków), „Kraj” (Warszawa), „Kronika Diecezji Przemyskiej” (Przemyśl), „Tygodnik Ilustrowany” (Warszawa), „Tygodnik Polski” (Charbin)⁵¹. Pomocą w korzystaniu z katalogu są indeksy geograficzny i rzeczowy umieszczone na końcu. Znajdują się w nich odsyłacze do numerów kolejnych opisów katalogowych⁵². Całość została uzupełniona *Dodatkiem* – spisem pozycji, które wpłynęły do biblioteki w czasie druku katalogu⁵³.

Papée działał w ogólnopolskiej bibliotekarskiej organizacji zawodowej – Związku Bibliotekarzy Polskich. Sprawował godność pierwszego prezesa koła ZBP w Krakowie. W 1927 r. uzyskał w związku status członka honorowego⁵⁴.

Jubileusz osiemdziesięciolecia urodzin Fryderyka Papée (1936 r.)

W 1936 r. odbyły się obchody jubileuszu osiemdziesięciolecia urodzin Fryderyka Papée. Było to duże wydarzenie w polskich środowiskach bibliotekarskim i historycznym. W dniach od 31 maja do 2 czerwca w Warszawie odbywały się obrady IV Zjazdu Bibliotekarzy Polskich, dedykowane emerytowanemu dyrektorowi Biblioteki Jagiellońskiej. Zasłużonemu bibliotekarzowi i uczonemu poświęcono też publikację pozjazdową – dwutomową książkę zbiorową z tekstami referatów⁵⁵. Na początku

⁵⁰ F. Papée, *Przedmowa*, w: *Katalog wydawnictw ciągłych i czasopism...*, t. 1, s. V–IX.

⁵¹ *Katalog wydawnictw ciągłych i czasopism...*, t. 1, *passim*.

⁵² *Ibidem*, s. 61–78.

⁵³ *Ibidem*, s. 79–81.

⁵⁴ W. Bienkowski, *op. cit.*, s. 163; K. Tatarowicz, *op. cit.*, s. 658.

⁵⁵ W. Bienkowski, *op. cit.*, s. 163; K. Tatarowicz, *op. cit.*, s. 658; H. Lipska, *Fryderyk Papée...*, s. 190; *Jubileusz Fryderyka Papée*, „Przegląd Biblioteczny” R. 10, 1936, z. 1–4, s. 57.

tomu pierwszego znalazła się drukowana dedykacja: „Fryderykowi Papée/ członkowi honorowemu Związku Bibliotekarzy Polskich/ w osiemdziesiątą rocznicę urodzin”⁵⁶. Obrady otworzyło wystąpienie Edwarda Kuntzego pt. *Fryderyk Papée jako bibliotekarz*, zamieszczone na początku książki, opublikowanej po zjeździe. Kuntze szczegółowo omówił biografię bohatera referatu i jego dokonania bibliotekarskie. Podkreślił zabiegi dyrektora Papéeego mające na celu poprawę warunków lokalowych Biblioteki Jagiellońskiej. Pochwalił go za życzliwość w stosunku do czytelników i otwartość na potrzeby czytelnicze. Omówił publikację fachową jubilata: pierwszy tom *Katalogu wydawnictw ciągłych i czasopism znajdujących się w Bibliotece Polskiej Akademii Umiejętności*⁵⁷. Uznał swojego poprzednika na stanowisku dyrektora krakowskiej biblioteki uniwersyteckiej za „(...) przykład obowiązkowości, (...) wzór ujmowania zadań bibliotekarstwa i ich wypełniania”⁵⁸. Publikacja referatu i zarazem pierwszy tom pracy zbiorowej zostały zilustrowane portretem fotograficznym Papéeego⁵⁹. Artykuł Kuntzego o Fryderyku Papéeem ogłoszono także w formie odbitki⁶⁰.

Na zjeździe byli reprezentowani bibliotekarze z bibliotek naukowych oraz publicznych. Przeznaczono dla nich odpowiednio dwie sekcje obrad: „sekcję bibliotek naukowych” i „sekcję bibliotek oświatowych”. Teksty wystąpień trafiły do książki zbiorowej. Pierwszą grupę reprezentowali np. dyrektor Biblioteki Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie Adam Łysakowski i Józef Grycz, który pełnił od 1934 r. funkcję kierownika referatu ds. bibliotek naukowych w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Grycz jednocześnie zajmował się sprawami Biblioteki Narodowej w Warszawie. Łysakowski mówił na temat bibliotecznych działów informacyjno-bibliograficznych, zaś Grycz o *Zasadach organizacji bibliotek naukowych w Polsce*. Pozostałe wystąpienia dotyczyły organizacji bibliotek uniwersyteckich i oddziałów czasopism, a także działów zajmujących się różnymi rodzajami zbiorów specjalnych: rękopiśmiennymi, graficznymi, kartograficznymi i muzycznymi⁶¹.

Wśród osób występujących w drugiej sekcji znalazł się Leon Rybkowski. Przedstawił aktualną „politykę biblioteczną” w kwestii „publicznych bibliotek oświatowych”. Faustyn Czerwijowski omówił działalność Biblioteki Publicznej Miasta Stołecznego Warszawy. Jan Augustyniak przedstawił sprawę *Organizacji sieci bibliotek publicznych na terenie miasta prowincjonalnego z ewentualnym zasięgiem na teren powiatu (na przykładzie Łodzi)*. Helena Radlińska skupiła się na problematyce związanej z kształceniem „bibliotekarzy oświatowców”⁶². Obrady trzeciej sekcji odnosiły się do kwestii

⁵⁶ Zob. *IV Zjazd Bibliotekarzy Polskich w Warszawie dnia 31 maja – 2 czerwca 1936 roku. Referaty*, t. 1, Warszawa 1936, s. [5].

⁵⁷ E. Kuntze, *Fryderyk Papée jako bibliotekarz*, w: *IV Zjazd Bibliotekarzy Polskich...*, t. 1, s. 7–25.

⁵⁸ *Ibidem*, s. 25.

⁵⁹ *IV Zjazd Bibliotekarzy Polskich...*, t. 1, s. [6] (fotografia na prawo od pierwszej strony publikacji referatu F. Kuntzego).

⁶⁰ Zob. E. Kuntze, *Fryderyk Papée jako bibliotekarz. Odbitka z Księgi referatów IV Zjazdu Bibliotekarzy Polskich*, Warszawa 1936.

⁶¹ *IV Zjazd Bibliotekarzy Polskich...*, t. 1, passim.

⁶² *Ibidem*, passim.

dotyczących systemu bibliografii w Polsce, w tym do bibliografii regionalnych. Miały za temat także katalogi centralne. Mówili m.in. Stefan Vrtel-Wierczyński, Władysław Wisłocki, Zofia Kawecka, Adam Bar, Marian Łodyński i Jan Muszkowski⁶³.

Referaty przedstawione w ostatniej, czwartej sekcji obracały się wokół zagadnień naukowych – bibliologicznych („sekcja księgoznawcza”). Stanowiły prezentację wyników badań nad książką rękopiśmienną, edytorstwem, drukarstwem, księgarstwem, bibliotekarstwem, socjologią czytelnictwa. Aleksander Birkenmajer wypowiedział się np. o *Książce rękopiśmiennej*, Jan Muszkowski na temat *Handlu księgarskiego*, a ks. Ludwik Zalewski z Lublina o dawnej *Drukarni Jezuitów w Lublinie*. Tematykę bibliotekoznawczą miał referat Alodii Kaweckiej-Gryczowej *Bibliotekarstwo publiczne*⁶⁴.

W osobnej jednotomowej książce ogłoszono drukiem protokoły obrad zjazdu⁶⁵. W protokole z ostatniego dnia, 2 czerwca, zanotowano: „Po zakomunikowaniu przez Przewodniczącego, że za dwa dni odbędzie się w Krakowie uroczystość uczczenia 80-lecia urodzin prof. Papéego, jednomyślnie uchwalono wysłanie do Jubilata następującej depechy: „Bibliotekarze polscy zebrani na IV Zjeździe w Warszawie, przesyłają Czcigodnemu Jubilatowi, honorowemu przewodniczącemu Zjazdu, wyrazy hołdu za wielkie zasługi położone w ciągu pół wieku na polu bibliotekarstwa polskiego”⁶⁶.

4 czerwca, w dzień urodzin jubilata, krakowski oddział Polskiego Towarzystwa Historycznego zorganizował w Krakowie okolicznościową akademię⁶⁷. Fryderyk Papée zaznaczył w przemówieniu, że jego podstawowym celem jako dyrektora Biblioteki Jagiellońskiej było kompetentne gromadzenie zbiorów i ich szerokie udostępnianie. Powiedział: „misję bibliotekarską pojmowałem nie z muzealnego, ale ze społecznego punktu widzenia; pragnąłem Bibliotekę Jagiellońską jak najbardziej udostępnić i jak najlepiej zaopatrzyć”⁶⁸.

W innej, krótszej mowie, której autorski szkic jest dostępny w zbiorach rękopiśmiennych Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie, podkreślił konieczność powiększania zbiorów bibliotecznych o możliwie największą liczbę nowości wydawniczych, aby czytelnicy mieli dostęp do najnowszych osiągnięć naukowych⁶⁹. Zalecenie to trzeba uzupełnić uwagą o potrzebie gromadzenia literatury pięknej i rozrywkowej,

⁶³ *Ibidem*, passim.

⁶⁴ Zob. *IV Zjazd Bibliotekarzy Polskich w Warszawie dnia 31 maja – 2 czerwca 1936 roku. Referaty* [t. 2], Warszawa 1936, passim.

⁶⁵ *IV Zjazd Bibliotekarzy Polskich w Warszawie dnia 31 maja – 2 czerwca 1936 r. Protokoły*, oprac. K. Świerkowski, Kraków–Warszawa 1936.

⁶⁶ *Ibidem*, s. 51–52.

⁶⁷ W. Bieńkowski, *op. cit.*, s. 163.

⁶⁸ Cyt. za: *ibidem*, s. 162–163. Zob. też Z. Arct, *op. cit.*, s. 131.

⁶⁹ Biblioteka Jagiellońska w Krakowie (dalej: BJ) Rękopis (dalej: Rkps) sygn. 1011 III. Listy i telegramy z życzeniami dla Fryderyka Papéego, które napłynęły z okazji jubileuszu osiemdziesięciolecia urodzin i uroczystej akademii zorganizowanej na jego cześć przez Krakowski Oddział Polskiego Towarzystwa Historycznego 4 czerwca 1936 r., k. 151–153 (F. Papée, Mowa wygłoszona podczas uroczystości obchodu 80-lecia urodzin, w Krakowie 4 VI 1936 r.).

dzięki której czytelnicy zapoznają się z rozwojem kultury oraz mają możliwość rozrywki umysłowej. W bibliotekach są niezbędne także zbiory multimedialne. Jubilat propagował jako wzór dyrektora biblioteki uniwersyteckiej swojego dawnego zwierzchnika – Aleksandra Semkowicza. Historykom zalecił dbałość o formę wypowiedzi w publikacjach. Słusznie przekonywał, iż powinny być pisane przystępnym językiem, żeby mogły mieć jak najszerszy odbiór społeczny⁷⁰. Powyższa wskazówka jest stale aktualna, odnośnie do prac naukowych, popularyzatorskich i dydaktycznych. Szkic Papéeo – roboczy zarys omówionego przemówienia, został opublikowany jako aneks do prezentowanego artykułu.

Papée otrzymał na okoliczność jubileuszu i uroczystości 4 czerwca liczne telegramy z gratulacjami – od instytucji i osób. Powinszowania przysłały np. zarząd Biblioteki Kórnickiej, zarząd Biblioteki Ordynacji Zamojskiej w Warszawie, kierownictwo Biblioteki Wróblewskich w Wilnie (Stefan Burkhardt), Towarzystwo Przyjaciół Ossolineum, oddział lwowski Polskiego Towarzystwa Historycznego, Towarzystwo Miłośników Historii w Poznaniu, Towarzystwo Bibliofilów w Łodzi i koło łódzkiego Związku Bibliotekarzy Polskich⁷¹. Powinszowania z jednej z bibliotek brzmiały: „Znakomitemu dziejopisowi Jagiellonów, świetnemu kontynuatorowi Długosza składa najlepsze życzenia Zarząd Biblioteki Ordynacji Zamojskiej”⁷². Bibliotekarzowi i uczoneму pogratulowały też takie osoby, jak Józef Grycz i kierownik Biblioteki Wolnej Wszechnicy Polskiej Helena Radlińska⁷³.

W „Przeglądzie Bibliotecznym”, redagowanym przez Kuntzego, w takich słowach informowano o obchodach: „W czerwcu bieżącego roku obchodzi profesor Fryderyk Papée osiemdziesięcioletnią rocznicę urodzin. Ogół bibliotekarzy polskich korzysta z tej sposobności, aby uczcić Jego wieloletnią działalność na polu bibliotekarstwa, aby złożyć Mu wyrazy hołdu i najwyższego uznania za niezwykle owocną pracę około rozwoju naszych księgozbiorów. Do hołdu tego przyłącza się całym sercem również i Redakcja «Przeglądu Bibliotecznego»”⁷⁴.

Korespondencja Fryderyka Papéeo z innymi bibliotekarzami na tematy zawodowe

Papée korespondował z innymi bibliotekarzami – swoimi współpracownikami, w tym na tematy związane z bibliotekarstwem, np. z Kuntzem⁷⁵ i Łodyńskim⁷⁶. W lipcu 1929 r. drugi z wymienionych przesłał Papéeemu swój *Podręcznik*

⁷⁰ *Ibidem*.

⁷¹ *Ibidem*, k. 2–5, 52, 61–63.

⁷² *Ibidem*, k. 4.

⁷³ *Ibidem*, k. 21, 54, 64.

⁷⁴ *Jubileusz Fryderyka Papéeo...*, s. 57.

⁷⁵ Zob. BJ Rkps sygn. 1010 II. Fragment spuścizny Fryderyka Papéeo, k. 14–19v (listy E. Kuntzego do F. Papéeo z lat 1923–1924).

⁷⁶ *Ibidem*, k. 22–22v (list M. Łodyńskiego do F. Papéeo z lipca 1929 r.).

bibliotekarski dla kierowników bibliotek wojskowych wydany w tym samym roku, z prośbą o ocenę⁷⁷. Dawny kierownik wypożyczalni z Biblioteki Jagiellońskiej był dyrektorem Centralnej Biblioteki Wojskowej w Warszawie w latach 1919–1933.

Nowy gmach Biblioteki Jagiellońskiej jako osiągnięcie Fryderyka Papégo i Edwarda Kuntzego

Wspólnym osiągnięciem Papégo i Kuntzego jako jego następcy na stanowisku dyrektora Biblioteki Jagiellońskiej stało się wybudowanie nowego gmachu biblioteki. Rozpoczęcie budowy odkładano od lat dwudziestych z powodu braku funduszy. Na początku lat trzydziestych Towarzystwu Przyjaciół Biblioteki Jagiellońskiej i posłom z Krakowa na Sejm RP udało się pozyskać dotację od władz na rozpoczęcie realizacji inwestycji. Budowa według projektu Krzyżanowskiego rozpoczęła się w 1931 r. W 1934 r. budynek był już pokryty dachem. W ciągu kilku następnych lat kontynuowano wykończenie zewnętrzne oraz wewnętrzne budowli. Stało się to możliwe po przyznaniu przez państwo kolejnych środków finansowych. Budowę jednak często przerywano z powodu braku pieniędzy. Została ukończona w 1939 r., krótko przed wybuchem II wojny światowej. W 1940 r. pracownicy przewieźli do nowego budynku zbiory biblioteczne ze starej siedziby⁷⁸. Uniwersytet Jagielloński i jego biblioteka w nowoczesnym gmachu, ostatecznie urządzonym i potem rozbudowywanym, mogły służyć polskiemu społeczeństwu dopiero po wojnie.

Kariera akademicka Fryderyka Papégo i jego działalność w polskich stowarzyszeniach naukowych

Papée w 1920 r. uzyskał na Wydziale Filozoficznym UJ stopień doktora habilitowanego i tytuł profesora zwyczajnego historii. Wcześniej zajmował na uczelni stanowisko docenta⁷⁹.

Od początku swojej kariery działał w polskich stowarzyszeniach naukowych. Należał do animatorów ojczyściego życia naukowego w Galicji, a potem w niepodległej RP. Był członkiem Akademii Umiejętności w Krakowie, która w okresie międzywojennym zmieniła nazwę na Polska Akademia Umiejętności⁸⁰. Od 1882 r. wchodził w skład Komisji Historycznej AU. Należał również do Komisji do Badania Historii Sztuki w Polsce⁸¹.

⁷⁷ *Ibidem*, k. 22–22v.

⁷⁸ W. Semkowicz, *op. cit.*, s. 137; J. Baumgart, *op. cit.*, s. 24–29; A. Uljasz, *op. cit.*, s. 29–46.

⁷⁹ W. Bieńkowski, *op. cit.*, s. 162; U. Perkowska, *Kształtowanie się zespołu naukowego na Uniwersytecie Jagiellońskim (1860–1920)*, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1975, s. 57, 93–94.

⁸⁰ K. Tatarowicz, *op. cit.*, s. 857.

⁸¹ Zob. *Materiały do działalności Komisji Historycznej Akademii Umiejętności w Krakowie w latach 1873–1918*, wybór źródeł, red. D. Rederowa, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1974, s. 315; *Wykaz stałych komisji akademickich*, „Rocznik Akademii Umiejętności w Krakowie” R. 12, 1906–1907, s. 42–43, 46–47.

Miał wielki wkład w organizację Towarzystwa Historycznego we Lwowie w 1886 r., które rozwinęło się później w dotąd funkcjonujące ogólnokrajowe Polskie Towarzystwo Historyczne (PTH). Był pomysłodawcą założenia i współtwórcą oraz jednym z pierwszych członków tego stowarzyszenia polskich historyków. Prezesem nowo założonego TH został profesor Papée z Uniwersytetu Lwowskiego – Ksawery Liske. W latach 1904–1905 Papée redagował jako redaktor naczelny organ naukowy towarzystwa – „Kwartalnik Historyczny”, wychodzący od 1887 r.⁸²

W 1912 r. założył we współpracy z Władysławem Konopczyńskim krakowskie koło TH (PTH). W 1924 r. zmieniło ono formę organizacyjną na oddział. Papée był pierwszym prezesem koła (oddziału) – od 1912 do 1927 r. Dużym wydarzeniem stał się cykl publicznych wykładów popularnonaukowych pt. *Przyczyny upadku Polski*, zorganizowany przez koło w Krakowie w 1917 r. Prezes wygłosił wykład inauguracyjny pt. *Zapatorywania dotychczasowe*. Prelekcje odbywały się w auli UJ. Cieszyły się dużym zainteresowaniem publiczności. Przyniosły kołu towarzystwa dochód, bowiem wstęp był płatny. Teksty zostały wydane w 1918 r. w pracy zbiorowej *Przyczyny upadku Polski. Odczyty*⁸³.

Od 1921 r. Papée wchodził w skład lwowskiego Towarzystwa Naukowego. Warto zaznaczyć, że działał też w dwóch zagranicznych stowarzyszeniach, jako członek Węgierskiej Akademii Umiejętności oraz Węgierskiego Towarzystwa Naukowego⁸⁴.

Działania Fryderyka Papée w Kołach (Gronach) Konserwatorów Galicji Wschodniej i Zachodniej w latach 1902–1926

Lwowski i krakowski bibliotekarz-uczonek miał zasługi także w dziedzinie ochrony i konserwacji zabytków z terenu tzw. Galicji Wschodniej – archiwaliów, miejsc pamięci historycznej i budowli. Od 1902 r. nadzorował taką działalność jako jeden z konserwatorów – członków Koła Konserwatorów i Korespondentów Galicji Wschodniej z siedzibą we Lwowie. W 1905 r. Koło zmieniło nazwę na Grono. Po przeniesieniu się ze Lwowa na stanowisko dyrektora Biblioteki Jagiellońskiej

⁸² W. Bieńkowski, *op. cit.*, s. 161; K. Tatarowicz, *op. cit.*, s. 857; A. Galos, *Powstanie Towarzystwa Historycznego i jego organu naukowego*, w: *Polskie Towarzystwo Historyczne 1886–1986. Zbiór studiów i materiałów*, red. S. Kuczyński, Wrocław–Warszawa–Kraków 1990, s. 85–95; A. Toczek, *Lwów – historycy w działalności towarzystw naukowych miasta (1867–1918)*, w: *Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa*, t. 5, red. J. Maternicki, L. Zaskilniak, Rzeszów 2007, s. 211–215; K. Olejnik, *op. cit.*, s. 340; F. Papée, *Towarzystwo Historyczne 1886–1900*, „Kwartalnik Historyczny” R. 51, 1937, z. 1–2, s. [3]–18 (wspomnienia Papée o początkach Towarzystwa Historycznego we Lwowie; zob. też inną publikację tych wspomnień: F. Papée, *Towarzystwo Historyczne 1886–1900*, w: *Polskie Towarzystwo Historyczne 1886–1936. Księga pamiątkowa*, Lwów 1937, s. 3–18).

⁸³ W. Bieńkowski, *op. cit.*, s. 161; K. Tatarowicz, *op. cit.*, s. 857; J. Maternicki, *Idee i postawy. Historia i historycy polscy 1914–1918*, Warszawa 1975, s. 122–123, 352–359. Zob. też *Przyczyny upadku Polski. Odczyty*, Kraków 1918 (na s. 1–18 wstępny tekst: F. Papée, *Zapatorywania dotychczasowe*).

⁸⁴ W. Bieńkowski, *op. cit.*, s. 163.

w Krakowie Papée został członkiem Grona Konserwatorów Galicji Zachodniej. Jego działania w tym kręgu były mniej intensywne niż we Lwowie, jednak zajmował się sprawami związanymi z zabytkowymi dokumentami z polskich archiwów⁸⁵.

Śmierć Fryderyka Papée w 1940 r.

Fryderyk Papée zmarł w czasie okupacji hitlerowskiej, 20 X 1940 r. w Krakowie, w wieku 84 lat⁸⁶. Przyczyną śmierci były trudności bytowe oraz stres wywołany „przeżyciami wojennymi”⁸⁷. Miejsce pochówku bibliotekarza i uczonego to cmentarz Salwatorski na Zwierzyńcu⁸⁸.

Pisząc o okolicznościach zgonu Papée, warto przywołać wspomnienie Józefa Wolskiego, jednego z grupy uczonych z UJ, aresztowanych przez Niemców w listopadzie 1939 r. i umieszczonych w obozie koncentracyjnym w Sachsenhausen. Wolski wspominał środowisko krakowskich historyków sprzed II wojny światowej związane z Polskim Towarzystwem Historycznym. Wymienił m.in. osoby z „kręgu Biblioteki Jagiellońskiej”: Edwarda Kuntzego, Fryderyka Papée i Władysława Pocięchę. Napisał, iż atmosfera, współtworzona przez wymienionych bibliotekarzy-historyków, „Miała (...) swoje źródło w tradycji Uniwersytetu Jagiellońskiego, nie pogwałconej jeszcze haniebną napaścią Gestapo 6 listopada 1939 r. i [w] czuwającej nad rozwojem nauki Akademii Umiejętności”⁸⁹.

Podsumowanie

Fryderyk Papée był wybitnym bibliotekarzem i historykiem. Zasłużył się dla rozwoju polskich bibliotek naukowych we Lwowie i Krakowie jako ich reformator. Będąc dyrektorem bibliotek uniwersyteckich, wprowadził inwentaryzację zbiorów oraz nowoczesne funkcjonalne zasady rozmieszczenia w magazynach i katalogowania. Interesował się inwentaryzacją, a także opracowaniem wszystkich rodzajów dokumentów bibliotecznych – książek, czasopism i zbiorów specjalnych. W kwestii gromadzenia kładł nacisk na uniwersalną, zawsze aktualną sprawę nabywania jak największej liczby nowości wydawniczych. Zwraçał uwagę na potrzeby czytelnicze

⁸⁵ *Ibidem*, s. 161–162; J. Szypoz, *Działalność Grona Konserwatorów Galicji Zachodniej w zakresie zabezpieczania archiwaliów*, „Archeion” 1976, t. 64, s. 61, 66.

⁸⁶ W. Bienkowski, *op. cit.*, s. 161; K. Tatarowicz, *op. cit.*, s. 657; I. Kaniewska, *op. cit.*, s. 127; T. Wroński, *Kronika okupowanego Krakowa*, Kraków 1974, s. [122]; W. Konopczyński, *Zmarli profesorowie i docenci Oddziału Humanistycznego Wydziału Filozoficznego*, w: *Kronika Uniwersytetu Jagiellońskiego za okres wojny 1939–1945 oraz za rok akademicki 1945*, Kraków 1946, s. 62–63.

⁸⁷ M. Walczak, *Szkołnictwo wyższe i nauka polska w latach wojny i okupacji 1939–1945*, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1978, s. 255 (biogram F. Papée).

⁸⁸ W. Bienkowski, *op. cit.*, s. 163; H. Lipska, *Fryderyk Papée...*, s. 191; J. Dąbrowski, *op. cit.*, s. 570–574.

⁸⁹ J. Wolski, *Garść wspomnień krakowskich*, w: *Polskie Towarzystwo Historyczne 1886–1986...*, s. 226–227.

i organizację obsługi użytkowników. Wychował w Bibliotece Jagiellońskiej wielu wybitnych bibliotekarzy. Część z nich była później dyrektorami polskich bibliotek: Edward Kuntze, Józef Grycz, Marian Łodyński, Władysław Pocięcha. Papée zajmował się od strony praktycznej budownictwem bibliotecznym. Dzięki niemu i Edwardowi Kuntzemu jedna z najważniejszych polskich ksiąźnic – Biblioteka Jagiellońska – działa we własnym gmachu, skutecznie i nowocześnie rozbudowywanym po II wojnie światowej. Główna, najstarsza część tego budynku także współcześnie imponuje wielkością i reprezentacyjnym wyglądem.

Zasłużony dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej i historyk jest jednym z najważniejszych twórców polskiej spuścizny kulturowej, powstałej w Galicji oraz w II RP.

Aneks

Fryderyk Papée – autorski szkic mowy wygłoszonej przez jubilata na uroczystości obchodów 80-lecia urodzin, w Krakowie 4 VI 1936 r. (rękopis Fryderyka Papée)⁹⁰

Jubilat wielce wzruszony. Dziękuje serdecznie bibliotekarzom i historykom za udział w uroczystości, artyście zaś panu Hukanowi⁹¹ za sporządzenie pięknej plakiety. Zaleca wszystkim umiarkowanie w życiu i w pracy i pogodny światopogląd, aby dobre siły jak najdłużej owocowały. Bibliotekarzy wzywa przede wszystkim do pomnażania zasobu, do kupowania jak największej ilości książek, aby iść z postępem nauki, choćby z redukcją wydatków administracyjnych i wielodniowych rozważań. Przytacza jako przykład swego niegdyś przełożonego, śp. dr Aleksandra Semkowicza⁹², którego zapobiegliwości zawdzięczała lwowska Biblioteka Uniwersytecka, że była ze wszystkich polskich najlepiej zaopatrzoną w nowości. Historyków przestrzega przed zaniedbaniem formy, bo słusznie już starożytni uważali dziejopisarstwo nie tylko za naukę, ale także za sztukę i wyznaczali Klionie⁹³ miejsce na Parnasie. Chodzi o to, aby pisać nie tylko dla uczonych, ale i dla społeczeństwa i obudzać w nim zainteresowanie do tej nauki, która według Mickiewicza „wskazuje nam co było, co jest i co będzie”.

⁹⁰ BJ Rkps sygn. 1011 III..., k. 151–153. Na papierowej okładce rękopisu – opis wykonany ołówkiem przez bibliotekarza – pracownika Biblioteki Jagiellońskiej: „Fryderyk Papée – mowa wygłoszona na uroczystości obchodów 80-lecia urodzin, w Krakowie 4 VI 1936 r.”, jednak jest to raczej projekt, szkic mowy, przygotowanej przez jubilata do wygłoszenia.

⁹¹ Karol Hukan (1888–1958) – polski artysta rzeźbiarz z Krakowa. Hukan wyrzeźbił z okazji jubileuszu Papée okolicznościową plakietę.

⁹² Aleksander Semkowicz (1850–1923) – polski historyk i bibliotekarz. Jeden z pracowników i dyrektor Biblioteki Uniwersytetu Lwowskiego w latach 1892–1912. Urodził się i zmarł we Lwowie.

⁹³ Chodzi o muzę historii, którą według starożytnych Greków była Klionie.

Bibliografia

Źródła archiwalne:

BJ Rkps sygn. 1010 II. Fragment spuścizny Fryderyka Papée.

BJ Rkps sygn. 1011 III. Listy i telegramy z życzeniami dla Fryderyka Papée, które napłynęły z okazji jubileuszu osiemdziesięciolecia urodzin i uroczystej akademii zorganizowanej na jego cześć przez Krakowski Oddział Polskiego Towarzystwa Historycznego 4 czerwca 1936 r.

Źródła drukowane:

IV Zjazd Bibliotekarzy Polskich w Warszawie dnia 31 maja – 2 czerwca 1936 roku. Protokoły, oprac. K. Świerkowski, Kraków–Warszawa 1936.

IV Zjazd Bibliotekarzy Polskich w Warszawie dnia 31 maja – 2 czerwca 1936 roku. Referaty, t. 1–[2], Warszawa 1936.

J. Białynia-Chołoddecki, *Uczniowie Gimnazjum im. Franciszka Józefa I*, w: *Księga pamiątkowa półwiekowego jubileuszu Gimnazjum im. Franciszka Józefa we Lwowie 1858–1908*, zestawił J. Białynia-Chołoddecki, Lwów 1909, s. 177–397.

Ch, *Z Biblioteki Jagiellońskiej*, „Życie i Sztuka. Pismo dodatkowe ilustrowane” R. 5, 1905, s. 15 (dodatek do: „Kraj” R. 25, 1905, nr 43).

Czy Biblioteka Jagiellońska ma upadać?, Kraków 1924.

Jubileusz Fryderyka Papée, „Przegląd Biblioteczny” R. 10, 1936, z. 1–4, s. 57–58.

Katalog wydawnictw ciągłych i czasopism znajdujących się w Bibliotece Polskiej Akademii Umiejętności, t. 1: *Czasopisma i wydawnictwa ciągle bieżące*, Kraków 1930.

Kronika, „Nauka Polska” 1925, t. 5, s. 408–463.

Kronika Uniwersytetu Lwowskiego, t. 2 (1898/9–1909/10), zestawił W. Hahn, Lwów 1912.

E. Kuntze, *Fryderyk Papée jako bibliotekarz*, w: *IV Zjazd Bibliotekarzy Polskich w Warszawie dnia 31 maja – 2 czerwca 1936 roku. Referaty*, t. 1, Warszawa 1936, s. 7–25.

E. Kuntze, *Fryderyk Papée jako bibliotekarz*. Odbitka z *Księgi referatów IV Zjazdu Bibliotekarzy Polskich*, Warszawa 1936.

H. Lipska, *Fryderyk Papée (1856–1940)*, „Przegląd Biblioteczny” R. 18, 1950, z. 2, s. [187]–191.

H. Lipska, *Z dawnej i nowej Jagiellonki (Wspomnienia z lat 1921–1956)*, „Biuletyn Miesięczny (Biblioteka Jagiellońska)” R. 8, 1956, nr 10–11, s. 28–33.

M. Łodyński, *Wspomnienia z pracy w Bibliotece Jagiellońskiej w latach 1907–1918*, „Biuletyn Miesięczny (Biblioteka Jagiellońska)” R. 8, 1956, nr 10–11, s. 8–27.

Materiały do działalności Komisji Historycznej Akademii Umiejętności w Krakowie w latach 1873–1918, wybór źródeł, red. D. Rederowa, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1974.

F. Papée, *Biblioteka i Muzeum XX. Czartoryskich w Krakowie. Sprawozdanie za lata 1927–1929*, „Przegląd Biblioteczny” R. 4, 1930, z. 2, s. 254–257.

F. Papée, *Towarzystwo Historyczne 1886–1900*, „Kwartalnik Historyczny” R. 51, 1937, z. 1–2, s. [3]–18.

F. Papée, *Towarzystwo Historyczne 1886–1900*, w: *Polskie Towarzystwo Historyczne 1886–1936. Księga pamiątkowa*, Lwów 1937, s. 3–18.

Przyczyny upadku Polski. Odczyty, Kraków 1918.

J. Wolski, *Garść wspomnień krakowskich*, w: *Polskie Towarzystwo Historyczne 1886–1986. Zbiór studiów i materiałów*, red. S. Kuczyński, Wrocław–Warszawa–Kraków 1990, s. 225–228.

Wykaz stałych komisji akademickich, „Rocznik Akademii Umiejętności w Krakowie” R. 12, 1906–1907, s. 42–53.

Opracowania:

- Z. Arct, *Wybitni Polacy w służbie książki*, Warszawa 1983.
- J. Baumgart, *Zagadnienie budownictwa bibliotecznego na przykładzie Biblioteki Jagiellońskiej*, „Przegląd Biblioteczny” R. 34, 1966, z. 1–2, s. 15–37.
- W. Bieńkowski, *Papée Fryderyk (1856–1940)*, w: PSB, t. 25, 1980, s. 161–165.
- K. Błachowska, *Fryderyka Papée pogląd na czasy jagiellońskie*, w: *Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa w XIX i XX wieku*, t. 4, red. L. Zaszkiłniak, J. Maternicki, L’viv [Lwów]–Zesuv [Rzeszów] 2006, s. 283–293.
- J. Dąbrowski, *Fryderyk Papée (1856–1940)*, „Kwartalnik Historyczny” R. 53, 1939–1945, z. 3–4, s. 570–574.
- A. Galos, *Powstanie Towarzystwa Historycznego i jego organu naukowego*, w: *Polskie Towarzystwo Historyczne 1886–1986. Zbiór studiów i materiałów*, red. S. Kuczyński, Wrocław–Warszawa–Kraków 1990, s. 85–95.
- A.F. Grabski, *Zarys historii historiografii polskiej*, Poznań 2000.
- K. Grodziska, *Ścieżki pamięci. Miejsca spoczynku pracowników Biblioteki*, „Rocznik Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie” R. 57, 2017, s. 319–328.
- I. Hłuszyk, *Studenckie koła historyków*, w: *Historia w Uniwersytecie Lwowskim. Badania i nauczanie (do 1939 r.)*, red. J. Maternicki, J. Pisulińska, L. Zaszkiłniak, Rzeszów 2016, s. 549–560.
- V. Julkowska, *Ksawery Liske (1838–1891)*, w: *Złota księga historiografii lwowskiej XIX i XX wieku*, red. J. Maternicki, współpraca L. Zaszkiłniak, Rzeszów 2007, s. 181–200.
- I. Kaniewska, *Fryderyk Papée (1856–1940)*, w: *Uniwersytet Jagielloński. Złota księga Wydziału Historycznego*, red. J. Dybiec, Kraków 2000, s. 119–127.
- A. Kawalec, *Lwowskie studium historyczne w Uniwersytecie Lwowskim 1869–1918*, w: *Historia w Uniwersytecie Lwowskim. Badania i nauczanie (do 1939 r.)*, red. J. Maternicki, J. Pisulińska, L. Zaszkiłniak, Rzeszów 2016, s. 99–145.
- L. Kolankowski, *Historyk Jagiellonów*, „Kwartalnik Historyczny” R. 50, 1936, z. 4, s. 611–621.
- W. Konczyńska, *Zarys historii Biblioteki Jagiellońskiej*, Kraków 1923.
- W. Konopczyński, *Zmarli profesorowie i docenci Oddziału Humanistycznego Wydziału Filozoficznego*, w: *Kronika Uniwersytetu Jagiellońskiego za okres wojny 1939–1945 oraz za rok akademicki 1945*, Kraków 1946, s. 60–66.
- P. Lachowski, *Zakończenie*, w: *Historia Biblioteki Jagiellońskiej*, t. 2: 1775–1918, red. P. Lachowski, Kraków 2017, s. [509]–515.
- P. Lachowski, U. Perkowska, *Biblioteka Jagiellońska w latach 1868–1918*, w: *Historia Biblioteki Jagiellońskiej*, t. 2: 1775–1918, red. P. Lachowski, Kraków 2017, s. [384]–507.
- W. Marmon, *Krakowskie środowisko historyczne w latach 1918–1939*, Kraków 1995.
- J. Maternicki, *Idee i postawy. Historia i historycy polscy 1914–1918*, Warszawa 1975.
- K. Olejnik, *Mediewistyka lwowska w drugiej połowie XIX i na początku XX wieku*, w: *Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa w XIX i XX wieku*, t. 4, red. L. Zaszkiłniak, J. Maternicki, L’viv [Lwów]–Zesuv [Rzeszów] 2006, s. 332–345.
- U. Perkowska, *Kształtowanie się zespołu naukowego na Uniwersytecie Jagiellońskim (1860–1920)*, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1975.
- D. Rederowa, Z. Jabłoński, *Zarys dziejów Biblioteki PAN w Krakowie w latach 1856–1956*, „Rocznik Biblioteki Polskiej Akademii Nauk w Krakowie” R. 1, 1955, s. 7–46.
- W. Semkowicz, *Życie naukowe współczesnego Krakowa*, „Nauka Polska” 1939, t. 24, s. 43–165.
- J. Szyposz, *Działalność Grona Konserwatorów Galicji Zachodniej w zakresie zabezpieczania archiwaliów*, „Archeion” 1976, t. 64, s. 59–80.
- K. Tatarowicz, *Papée Fryderyk (4 VI 1856 Złoczów–20 X 1940 Kraków)*, w: *Słownik pracowników książki polskiej*, red. I. Treichel, Warszawa–Łódź 1972, s. 657–658.
- A. Toczek, *Lwowskie środowisko historyczne i jego wkład w kulturę książki i prasy (1860–1918)*, Kraków 2013.

- A. Toczek, *Lwów – historycy w działalności towarzystw naukowych miasta (1867–1918)*, w: *Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa*, t. 5, red. J. Maternicki, L. Zaszkiłniak, Rzeszów 2007, s. 211–239.
- A. Uljasz, *Z tradycji zarządzania polskimi bibliotekami akademickimi. Edward Kuntze (1880–1950)*, „Toruńskie Studia Bibliologiczne” R. 5, 2012, z. 2, s. 29–46.
- M. Walczak, *Szkolnictwo wyższe i nauka polska w latach wojny i okupacji 1939–1945*, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1978.
- T. Wroński, *Kronika okupowanego Krakowa*, Kraków 1974.